

הערות בסנהדרין

ביאורים והערות קצרות
דף על דף במסכת סנהדרין
בצירוף כמה קונטרסים
על ענייני המסכת

מתוך כתבי אבינו
הגאון רבי אליהו דב זכטפוגל שליט"א

יו"ל ע"י בניו
אדר תשפ"א

תוכן הענינים

יחיד סמוך לר' אבהו (ה' ע"א) נט
בענין פשרה (ה' ע"ב) ס
בדעת הרשב"א בעשרה שישבו לדין ונסתלק אחד
מהם (ה' ע"ב) סב
חיוב לדון שוה פרוטה (ז' ע"ב) סד
הכחשה בבדיקות בב' כיתות (ח' ע"ב) סד
אדם משים עצמו רשע ופלגין דיבורא (ט' ע"ב) סה

פרק כהן גדול

דין על מכות מרדות (יח ע"ב) סח
כה"ג בסנהדרין ומתחילין מן הגדול (יח ע"ב - יט ע"א) ... סח
בע"ד על עבדו (יט ע"א) ע
חליצת מלך (יט ע"ב) ע
מלך פורץ גדר (כ ע"ב) עא
מצות המלכת מלך (כ ע"ב) עב
איסורא דריבוי כסף וזהב (כ ע"ב) עג
לא ירבה לו נשים (כא ע"א) עג
ביאת נכרית (כא ע"א) עד
טעותו של שלמה המלך (כא ע"ב) עד
ריבוי נשים בפילגש (כא ע"ב) עד
כתיבת ס"ת של מלך כא ע"ב) עה
הכנסת ס"ת עמו למרחץ (כא ע"ב) עו
לא ירבה לו סוסים (כא ע"ב) עו
ס"ת למלך והדיוט (כב ע"א) עז
כהן בשתיית יין בזה"ז (כב ע"ב) עח

פרק זה בורר

מדבר שקר תרחק (כג ע"א) עט
נוגע בעדות (כג ע"ב) פ

הקדמה ה
פתח דבר ו

פרק דיני ממונות

קונטרס בענין כופר בפקדון ומלוה וגזילה בלא מעשה

(ב' ע"א) ז
בענין כופר וסקילה (ב' ע"א) טו
גמר דין לכופר גרידא (ב' ע"א) טו
חיוב חבלות וקנס (ב' ע"א) יז
יציאת עבד בשן ועין (ב' ע"א) יח
ב"ד של ע"א (ב' ע"א) יח
ב"ד להוסיף על העיר (ב' ע"א) כ
דין ב"ד ליציאה למלחמה (ב' ע"א) כ
שם ב"ד לסמיכה (ב' ע"א) כא
ב"ד של ע"א לעיר הנדחת (ב' ע"א) כב
קונטרס בענין מינוי מומחין (ב' ע"א) כד
הטייה לרעה בב"ד של ע"א (ב' ע"ב) כז
גירות בפני יחיד (ב' ע"ב) כח
עשרה דברים בדיני ממונות (ב' ע"ב) כח
דיין יחיד למ"ד אין עירוב פרשיות (ב' ע"ב) כט
כפיה על המצוות (ב' ע"ב) ל
קונטרס בענין שליחותיהו (ב' ע"ב - ג' ע"א) לג
חד דגמיר וב"ד שקול (ג' ע"א) נג
יחיד הדיוט מדאורייתא (ג' ע"א) נד
ב"ד של שנים כשא"צ הכרעה (ג' ע"ב) נד
רוב בדיינים (ג' ע"ב) נד
ב"ד שקול בהוראת ב"ד הגדול (ג' ע"ב) נו
קבלת הדיוט ותרתני לריעותא (ה' ע"א) נז

פרק ראשון

דיני ממונות בשלשה

קונטרס בענין כופר בפקדון ומלוה וגזילה בלא מעשה

א. גזילה בכופר בפקדון / ב. גזילה בלא מעשה ושליחות יד

א

גזילה וכופר בפקדון

[א] ברתני' דף ב. דיני ממונות בשלשה גזילות וחבלות בשלשה. ופרש"י (ד"ה גזילות) כופר בפקדון, דמשלח בו יד הוי גזלן, וכן החוטף מיד חבירו הוי גזלן, כגון ויגזול את החנית מיד המנצי, אבל לזה ולא שלם, לא מיקרי גזלן דמלוה להוצאה ניתנה.

וצ"ע הא ודאי מי שאינו מחזיר חוב עובר בלא תגזול, וכן מבואר בצ"מ דף ה' ע"ב ברש"י (ד"ה הא) ובכל הראשונים שם, גבי חשיד אממונה חשיד אשבעתא דמייירי בכופר במלוה ומפורש בראשונים דחשיד אממונה היינו חשיד על לא תגזול.

ועוד דלא גרע מכובש שכר שכיר דהוא ג"כ חוב ועובר משום לא תגזול כמו שמפורש בצ"מ (דף סא.).

וי"ל דהרי עיקר כונת רש"י דצמתני' נאמרו שני הלכות, הא' דין הודאות והלוואות בג' הדיוטות, והב' גזילות וחבלות בג' מומחין. וכיון דקתני גזילות בלשון רבים ע"כ נכלל בגזילות אף דבר שאינו חוטף ממש, ולכן פרש"י דקאי גם על כופר בפקדון.

אבל כופר במלוה הרי חייב מחמת מלוה, ונהי דעובר נמי על לא תגזול מ"מ הרי חייב בלא"ה משום דין הלוואה, ודין הלוואה שבו סגי בג' הדיוטות, משא"כ כופר בפקדון שכל חיובו אף ורק משום דין גזילות.

והטעם, כי אין לשומר שום חיוב השצה בזמן שהוא ברשותו שהרי הוא שומר ברשות כמ"ש קלוה"ח (סי' פ"ו סק"ד, סי' קנ"ח סק"ה, סי' ש' סק"א, וסי' ש"מ סק"ד), ורק כשנעשה גזלן אז חל עליו חיוב השצה.

ואין להקשות נהי דאין לו חיובי גזלן הרי חייב לשלם מדין ממוני גבך, ו"א דמשום ממוני גבך לא שייך תביעה בצ"ד דהרי אין לו טענת חיוב על הנחצע, ורק אם הנחצע מעכב ונתחייב לעמוד בדין אז נעשה גזלן ושייך תביעה בצ"ד ובעי ג' מומחין. אבל במלוה יש לו עליו שני חיובים, ומאד החיוב גבא דהלוואה מעמידו בפני ג' הדיוטות.

[ב] או י"ל הטעם שלא שייך ממוני גבך בשומר, דע"י שנעשה גזלן עם קנייני גזילה וחיוב השצה נפקע התביעה דממוני גבך שיש מדין שומר, דגם בכל גזלן אף אם החפץ בעין אין החיוב מאד ממוני גבך. וראי' לזה, שהרי שייך בגזילה דין קים ליה דדרבה מיניה אף שהחפץ בעין כמבואר

לקמן דף ע"א, ואם הוא ממוני גבך מה שייך קים ליה
זדרצה מיניה, וע"כ דמחמת קנייני גזילה פקעו כל חיובי
ממונות, ואף ממוני גבך, ונותר רק חיוב גזילה.

וביפוד זה יצואר מה שהקשה צמנ"ח (מלוא רכ"ח) כיון
דקי"ל דעכו"ם שגנז מתחייב צנפשו ולא ניתן
להישבון, א"כ עכו"ם שכפר בחוב (דעובר נמי על לא תגזול
כנ"ל) יתחייב צנפשו ופטור מלשלם. ולכא' קושייתו אינה
מוצגת דנהי דמנזר השבת גזילה פטור, הרי נריך להחזיר מנזר
עיקר החוב שהיה מעיקרא, ואיך יפטור מזה.

ולא הנתבאר יש מקום להצין את קושייתו, דכמו שנתבאר
דכופר צפקדון אין עליו דין ממוני גבך
מחמת שנעשה גזלן, כמו"כ יש לנעוד ולומר דהמנ"ח סבר
דאף לענין כופר מלוא לא שייך ממוני גבך כיון שנעשה גזלן
[ואף שלהלן כתבנו לחלק בין מלוא ופקדון המנ"ח לא סבר
כהך חילוקא] וכיון שנעשה גזלן פקע תביעת ממוני גבך וכל
החוב הוא רק מדין השבת גזילה, וכיון שאינו בהשבון הי"ל
לפטור לגמרי.

ובזה י"ל את מה דלכא' קשה על הירושלמי (שביעית פ"י
ה"א) מלוא ונעשית כפרנית אין שמיטה משמטת
וגובה מעידית. והציאור, דהדין חוב משמטת אצל דין גזילה
לא משמט, וגזילה משתלמת מעידית. והקשה באצני נזר
(ח"מ סי' א') הא אם יחזיר ציננית מיקרי שהחזיר את החוב,

ואם משיב את הצעין פקע הגזילה ממילא, וא"כ יחזור החוב
לדין ציננית, [וע"כ צמה שרצה ליישב דכיון דמנזר החוב
חיילא שמיטה א"כ נשאר רק הדין גזילה, והדין חוב פקע
והוי כמו נאצד החפץ שמשלם מעידית].

ולפי דברינו יש ליישב את קושייתו, דיש להוסיף ולחדש דאף
היכא דליכא קנייני גזילה מ"מ הא דמחוייב לשלם
מדין גזילה מהני להפקיע את החיוב תשלומין מנזר החוב,
וכמו דנחפץ צעין ליכא תביעת ממוני גבך אלא דין והשיב את
הגזילה, וממילא אם יחזיר את החפץ צעין לא יתקיים דינא
דוהשיב את הגזילה, ורק צדצר צעין שייך לומר והשיב על
החפצא, אצל אם פקע תביעת החוב, שוב לא נשאר כלום
והו"ל כאילו נאנסו וכל החיוב מנזר תשלומי גזילה, וממילא
חייב לשלם עידית, והדברים עמוקים ודו"ק צהם.

ואין להקשות מריש הגזול בתרא (צ"ק דף ק"א): הגזול וצא
אחר ואכלו, ע' בתוס' שם דמוכח דשייך נמי חיוב
מוזק, וכן בסוגיא דתברא או שתייא (צ"ק דף ס"ה). דהוי מדין
מוזק. כל זה לק"מ דהציאור דלאחר שחייל דין השבה, הדין
השבה משוי ל' שזה ממון הנגזל, ושזו יכול להתחדש דין
מוזק דעלמא, אצל אם נפטר הדין השבה שזו פקע קניינו של
נגזל לגמרי, ודו"ק היטיב צזה.

ולפי כל זה דמבואר דאצל גזלן שוב אין עליו חיובי ממוני
גבך, ועל כן שומר נמי כיון שכל תביעתו הוא משום

א. ואף לרבא שם היינו מדין מחודש דשואל אבל מצד דיני גזילה פטור לגמרי וא"י לתובעו בדין מצד הממוני גבך, אלא
כיון שממונו בידו יכול ליטלנו אבל לא שייך תביעה וכפיית ב"ד ע"ז, ובחוב גופא אילולי פריעת בע"ח מצוה אין כופין
כמ"ש הרשב"א ב"ב דף קע"ה.

ב. כן נקט בברכ"ש ב"ק סי' י"ד אות ב' בשם הגר"ח, אך בקצוה"ח סי' לח סק"א צידד שאם עבר על לאו בשעת הלואה
אינו חייב להחזיר ההלואה דקלב"מ.

ג. ואף דפשיטא דעכו"ם אין לו קנייני גזילה, מ"מ עכו"ם שאני דאצל עכו"ם כל ממון שאינו שלו הוי גזילה ממילא, אשר
לכן הוא דאינו ניתן בהישבון, דכל שמחזיק ממו חבירו שלא כדין ה"ז גזלן. וכן כל דיני עכו"ם שאין להם שיעורים וכדו'
אלא רק החפצא בעצמה ולכן כופר במלוא הוי גזילה ממש ושייך קלב"מ כיון דליכא ממוני גבך מצד הגזילה, אבל הממוני
גבך מצד החוב זה פשיטא דלא שייך בעכו"ם.

ד. ודמיון לזה מ"ש הגרנ"ט (סי' קנב) בהשבת אבידה דחייב השבת אבידה פועל שלא יהיו דינים ממוניים בהחפץ, רק דין
השבת אבידה.

וגם י"ל לפמ"ש לקמן להוכיח מדברי הרא"ש דאף כופר בהלואה אית ליה דינא דכל הגזלנים משלמים כשעת הגזילה וע"כ
דאית ליה קנייני גזילה, וא"כ הוי כמו כופר בפקדון וגזלן בעלמא דקנייני גזילה מפקיעים את דינא דממוני גבך.